

in een bijna loodrechte krijtwand groeien. De ene krijtwand is door menselijk handelen ontstaan: het betreft hier de wand van een kleine oude kalkwinplaats in het Biebos bij Valkenburg; de andere is van natuurlijke oorsprong en bevindt zich in de zuidelijke dalwand van het Geuldal bij Geulhem. Zowel in het Biebos als bij Geulhem wortelt de Wilde akelei in een verweringsbodem van krijt die aan langzame erosie onderhevig is. De krijtwanden bieden door hun extreme hellingshoek, de erosie en de dunne bodemlaag weinig houvast aan kruiden en zeker niet aan struiken en bomen. Hierdoor kan het bovenaan de wanden groeiende struweel of bos zich niet naar beneden toe uitbreiden en het voor de Wilde akelei zo levensnoodzakelijke licht wegnemen.

Op de overige mij bekende plaatsen van de Wilde akelei kwam de plant niet (meer) tot bloei. Het ging hier steeds om planten die langs bospaden groeiden zoals op de Schaelsberg en de Putberg. Veel planten die het in een dichtgegroeid bos niet meer volhouden vinden hun laatste refugia langs de paden, waar het over het algemeen lichter is.

In 1985 is op verschillende plaatsen in opengekapte bos en op kapvlakten uitbundig bloeiende Wilde akelei waargenomen. De rijkste groeiplaatsen werden aangetroffen op enkele jaren geleden uitgedunde boshellingen tussen Geulhem en Valkenburg. Ook op kapvlakten in het Oombos (mond. med. J.J. Morriën, Amsterdam) en op de Schaelsberg bloeide de Wilde akelei (zie de foto van de hand van Ch. Westra in deel 1 van de Nederlandse oecologische Flora, WEEDA *et al.*, I.C.). Tenslotte bleek de Wilde ake-

lei ook nog te "floreren" op de oosthelling van de Sint-Pietersberg bij Caestert. Hier werd de helling kaalgekap omdat de met Klimop (*Hedera helix*) zwaar overgroeide bomen op het wegdek onderaan de helling dreigden neer te storten. Bij het kappen is echter nogal slordig en ruw te werk gegaan. Met name de op de helling aanwezige *Acacia* (*Robinia pseudo-acacia*) had geheel verwijderd moeten worden vanwege het verrijkende effect dat deze exoot heeft op de bodem. Hopelijk wordt de helling van Caestert bij een toekomstig beheersplan van de Sint-Pietersberg niet vergeten; op relatief eenvoudige wijze is het hier mogelijk om een floristisch zeer interessante helling te doen ontstaan. Behalve bloeiende Wilde akelei was hier ook het Perzikbladig klokje (*Campanula persicifolia*) in bloei te zien, een al even zeldzame en decoratieve plant, hier gelukkig onbereikbaar voor de "liefhebbers". Ook bij Geulhem was in '85 Perzikbladig klokje te vinden; het is een plant die volgens WEEDA *et al.*, (I.C.) in oecologisch opzicht sterk met de Wilde akelei overeenkomt.

Deze twee soorten zijn stellig niet de enige bijzondere planten die op de uitgedunde percelen zijn verschenen. Zo verschijnen er bijvoorbeeld op praktisch iedere zure, lemige kapvlakte Fraai hertschooi (*Hypericum pulchrum*) en Bleke zegge (*Carex pallescens*), op bijna iedere kalkrijke Ruig viooltje (*Viola hirta*) en Ruig hertschooi (*Hypericum hirsutum*). Het zou te ver voeren om al deze planten en hun vindplaatsen op te sommen. Interessant is het dat ze, na jarenlange (schijnbare) afwezigheid, weer verschijnen. Waarschijnlijk zijn ze er al die tijd wel ge-

weest als kwijnende sprietten of in de zaadvoorraad in de bodem. Het zit er dus nog wel, maar het komt er niet meer uit. Al met al is de langzame wijziging in het bosbeheer een hoopvolle ontwikkeling.

Tot slot nog een opmerking: Kapvlakten en uitgedunde percelen liggen buiten de bospaden en mogen dus niet zonder vergunning betreden worden. Doordat de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland en de Stichting het Limburgs Landschap vergunning verleenden, was het mij mogelijk om in dit stukje verslag te doen van wel en wee van de Wilde akelei in Zuid-Limburg. Daarvoor mijn dank aan deze instanties.

Summary

Aquilegia vulgaris and Forestmanagement

Aquilegia vulgaris is one of the most threatened species of the Dutch flora. It has become very rare. *A. vulgaris* does not flower in forests with much underwood and eventually perishes at these sites. Due to the reinstatement of "Mittelwald"-management by some nature-conserving agencies *A. vulgaris* was found vital and flowering at a number of places.

Literatuur

- HAM, R.W.J.M. VAN DER, 1980a. *Aquilegia vulgaris* in: J. MENNEMA *et al.*, Atlas van de Nederlandse flora deel 1. Uitgestorven en zeer zeldzame planten. Amsterdam. p. 32.
HAM, R.W.J.M. VAN DER, 1980b. *Aquilegia vulgaris* (verwilderd) in: J. MENNEMA *et al.*, Atlas van de Nederlandse flora deel 1. Uitgestorven en zeer zeldzame planten. Amsterdam p. 32.
WEEDA, E.J., R. WESTRA, Ch. WESTRA en T. WESTRA, 1985. Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties. Deel 1. p. 254-255.

Korte mededelingen

De vleermuistorens van Dubois

In het Natuurhistorisch Maandblad 72 (9), 1983 zijn wij uitvoerig ingegaan op de indertijd door prof. dr. Eugène Dubois op zijn landgoed "De Bedelaar"

te Haelen gebouwde vleermuistorens. Als gevolg op dit verhaal is door het Ministerie van WVC de oudste van de twee torens ingevolge de Monumentenwet als beschermd monument aangewezen. Zoals wij reeds vermeldde, bevond deze toren zich in deplorabele staat. Inmiddels zijn voor de restaura-

tie van de torens door het Ministerie van WVC, het Provinciaal Bestuur van Limburg en het Gemeentebestuur van Haelen financiële toezeggingen gedaan. Bovendien zijn van particuliere zijde bijdragen ontvangen. Eind april van dit jaar is met de restauratie van de toren aangevangen. He-

laas ontbreekt nog een bedrag van ongeveer f 1500,— om deze restauratie volledig te kunnen financieren.

In verband hiermee doen wij een dringend beroep op de leden van het Natuurhistorisch Genootschap om de restauratie van dit unieke Limburgse cultuurmonument financieel mogelijk te maken door een bijdrage over te schrijven op postrekening 203737 t.n.v. de penningmeester van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming te Almelo, of op postrekening 1036366 t.n.v. het Natuurhistorisch Genootschap te Maastricht, onder vermelding van "vleermuistorens Dubois."

A.M. Voûte, Soestduinen
P.H.C. Lina, Rijswijk

Het vijfde Internationaal Vuursteensymposium

In 1969 werd het eerste internationaal vuursteensymposium georganiseerd in Maastricht naar aanleiding van de opgravingen van prehistorische vuursteenmijnen in Rijkholt-St. Geertuid. Op dit symposium ontmoetten geologen en archeologen elkaar en beseften dat ze het onderzoek van vuursteen met elkaar gemeen hadden. Er werd toen besloten om in het vervolg regelmatig soortgelijke symposia te organiseren.

Het vijfde Internationaal Vuursteensymposium zal plaats vinden van **27 september tot 2 oktober 1987 te Bordeaux, Frankrijk**. Het wordt georganiseerd in de Campus van de Universiteit.

Op 27 september begint een excursie die de deelnemers meeneemt naar vuursteen-voorkomens in de Aquitaine en naar de prehistorische vindplaatsen van de Dordogne (Les Eyzies). De excursie wordt op de 28 september besloten met een bezoek aan de prehistorische vindplaatsen van vuurstenen. Het symposium zelf is opgesplitst in acht secties: Geologie; ontstaan, bewerking, methoden van onderzoek en geologie van vuursteen. Archeologie; techniek van bewerking, bewerkingssporen, economie en winning van vuursteen. De gebruikte talen zijn Frans en Engels.

Aanmeldingsformulieren en verdere informatie zijn verkrijgbaar bij Ing. P.J. Felder, Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 6-7, 6211 KJ Maastricht.

Boekbesprekingen

Praktische Gids: Stenen Verzamelen

Walter Schuman. Uit het Duits vertaald door P. Bormans.

Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen. Paperback, 192 pag., 148 afbeeldingen, lit. opg., reg. Prijs f 24,90.

Het aantal mensen dat stenen verzamelt neemt nog steeds toe. Men hoeft maar eens naar de stenenbeurzen te gaan die in Maastricht, Echt en Luik jaarlijks gehouden worden, om een indruk te krijgen van de duizenden die zich met stenen bezig houden. Op dergelijke beurzen schuifelen de mensen langs de stalletjes waar de stenen in alle pracht en praal te koop of te ruil aangeboden worden. Het verzamelen, kopen en/of ruilen van stenen is mogelijk sterk bevorderd door het verschijnen van boeken waarin de mooiste stenen afgebeeld werden. Aan dergelijke boeken heeft een praktische verzamelaar echter weinig. Na het plaatjes kijken blijft bij hem alleen het verlangen om zelf stenen te verzamelen. Met het verschijnen van deze paperback bij het spectrum wordt de verzamelaar voor het eerst een schat aan praktische ervaring doorgegeven, waarmee hij zijn voordeel kan doen tijdens het verzamelen. Tevergeefs zoekt men de bekende mooie plaatjes en de uitvoerige theoretische beschrijvingen.

Uit alles blijkt dat de auteur een verzamelaar is die zijn praktische kennis door wil geven aan anderen. Men krijgt in het boek antwoord op vele praktische vragen zoals: Waar kan men stenen verzamelen, kopen en ruilen? Hoe dient men zich in de vreemde en in groeven te gedragen? Welke veiligheidsnormen moet men in acht nemen? Kortweg kan men stellen dat op alle praktische vragen een antwoord te vinden is.

Het is jammer dat tijdens de aanvullingen voor de nederlandse vertaling enkele steekjes in het breiwerk gevallen zijn. Zo wordt op bladzijde 10 gezegd dat de "Vuursteenmijnen van Gronsveld" toegankelijk zijn voor het publiek en op bladzijde 151 dat de Heimansgroeve een klassieke vindplaats van fossielen is. Dergelijke opmerkingen geven de verzamelaar geen informatie. Door het noemen van de Nederlandse Geologische Vereniging, die in Limburg een bloeiende afdeling heeft en die in Valkenburg elke tweede Woensdag in de maand om ½ 8 uur een bijeenkomst houdt, had men wel voorlichting kunnen geven. Maar dat was niet te vinden in het boek. Dergelijke tekortkomingen doen echter niet veel af aan een boek dat een praktische gids is voor hen die, op welke wijze dan ook, met stenen iets willen doen.

P.J.F.

De wereld van de Insekten

Martin van der Donk en Teo van Gerwen. Utrecht, Het Spectrum, 1985, 176 blz., afbn., reg., lit. opg. Prijs f 39,90.

Wie "De wereld van de insekten" ter hand neemt, zal in de eerste plaats zijn aandacht richten op de vele afbeeldingen: mooie foto's van allerlei soorten insekten, geprepareerd of in hun natuurlijke omgeving. Maar dan valt het oog ook spoedig op de vetgedrukte kopjes boven de tekst, die zo gekozen zijn dat zij onmiddellijk tot lezen uitnodigen. In kleine hoofdstukken komen zeer uiteenlopende onderwerpen aan bod, zoals "Eten en gegeten worden", "Kleine bouwmeesters", "Geursignalen" etc. De meeste inlands insektenorden passeren de revue, de hoofdstukken staan echter niet in een bepaalde systematische volgorde. Hierdoor is het een echt bladerboek geworden, een boek om zo nu en dan ergens open te slaan om weer iets wijzer te worden over het insektenleven. Achterin staan een paar hoofdstukken, waarin iets dieper wordt ingegaan op de bouw van insekten, hun systematiek, sociaal gedrag, ecologie en het kweken van insekten. Wie ondertussen zo geïnteresseerd geraakt is dat hij meer wil weten, vindt een literatuurlijst. Kortom, een boek om veel plezier aan te beleven, dat zijn prijs dubbel en dwars waard is.

FND

Rektifikatie:

In het artikel "Nieuwe Spinnen (*Arachnida*, *Araneae*) voor de Nederlandse en Limburgse fauna, deel 3", door J.H.G. Peeters en A.W.F. Meijer (Natuurh. Maandblad 75 (5) 1986, pp.

93 - 96, zijn enige storende fouten geslopen.

Bij Figuur 1. is de verklaring van de cijfers in het kaartje weggevalen: 1 = de vindplaats aan de Maas bij

Rijkkel; 2 = Reuver; 3 = Holtmühle.

Het jaartal in Tabel I moet zijn: 1985 i.p.v. 1981.